

บทที่ 6
การปรับใช้ผ้าพื้นถิ่นบ้านนาตาโพ ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

6.1 ข้อมูลเชิงพื้นที่อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

6.1.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดอุทัยธานี

ตามตำนานกล่าวว่าในสมัยสุโขทัยทำมหาพราหมณ์ได้เข้ามาสร้างเมืองที่บ้านอุทัยเก่า (อำเภอนองอาจ) แล้วพาคคนไทยมาอยู่ท่ามกลางหมู่บ้านกะเหรี่ยงและหมู่บ้านมอญจึงเรียกว่า “เมืองอุไทย” ตามกลุ่มหรือที่อยู่ของคนไทย ต่อมาเกิดความแห้งแล้งกระแสน้ำเปลี่ยนทางเมืองจึงถูกทิ้งร้าง ในสมัยอยุธยาชาวกะเหรี่ยงชื่อ “พะตะเบิด” เข้ามาปรับปรุงเมืองอุไทย โดยขุดทะเลสาบขังน้ำไว้ใกล้เมืองและเป็นผู้ปกครองเมืองอุไทยเก่าคนแรก ชื่อเมืองจึงเรียกเพี้ยนเป็น “เมืองอุไทย” ตามสำเนียงชาวกะเหรี่ยง และมีฐานะเป็นหัวเมืองหน้าด่านชั้นนอกสกัดกั้นกองทัพพม่าที่จะเข้ามาตีกรุงศรีอยุธยา ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีการอพยพผู้คนมาตั้งบ้านเรือนที่ริมฝั่งแม่น้ำสะแกกรังมากขึ้น และได้กลายเป็นที่ตั้งของตัวเมืองอุทัยธานีในปัจจุบัน

อุทัยธานีมีสถานที่ที่น่าสนใจทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และโบราณคดีหลายแห่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับธรรมชาติและศึกษาหาความรู้ อีกทั้งมีสินค้าที่ระลึกประเภทหัตถกรรมและอาหารการกินมากมาย เช่น หน่อไม้รวก ข้าวเกรียบปลา ผลไม้แช่อิ่ม ผ้าทอ เครื่องจักสานซึ่งสามารถนำไปเป็นของฝากได้

6.1.2 ลักษณะทางกายภาพจังหวัดอุทัยธานี

6.1.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดอุทัยธานี ตั้งอยู่ในเขตภาคกลางตอนบนมีพื้นที่ประมาณ 6,730 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ ติดจังหวัดนครสวรรค์

ทิศใต้ ติดจังหวัดชัยนาท และสุพรรณบุรี

ทิศตะวันออก ติดจังหวัดนครสวรรค์ และชัยนาท

ทิศตะวันตก ติดจังหวัดตาก และกาญจนบุรี

6.1.2.2 สภาพภูมิศาสตร์

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดอุทัยธานีเป็นป่าและภูเขาสูง สภาพป่าไม้ของจังหวัดอุทัยธานีมีความอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางธรรมชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งจึงได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เป็นผืนป่าอนุรักษ์ที่ควรค่าแก่การดูแลรักษาและนำความภาคภูมิใจมาสู่คนไทยทุกคน ดินแดนบางส่วนพบหลักฐานว่าเคยเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์และเป็นที่ตั้งของเมืองโบราณหลายเมือง ได้แก่ เมืองโบราณบึงคอกช้างในสมัยทวารวดี เมืองโบราณบ้านไต้ เมืองโบราณบ้านคูเมือง และเมืองโบราณกาฐัง และมีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8

อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอทัพทัน อำเภอบ้านไร่ อำเภอลานสัก อำเภอสว่างอารมณ์ อำเภอหนองขาหย่าง อำเภอหนองฉาง อำเภอห้วยคต

6.1.3 ลักษณะทางกายภาพอำเภอบ้านไร่

6.1.3.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอบ้านไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ อำเภอลานสัก อำเภอห้วยคต และอำเภอหนองฉาง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอหนองมะโมงและอำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี และอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

6.1.3.2 การคมนาคม

สามารถแบ่งการเดินทางออกได้เป็น ดังนี้

1) ทางรถยนต์ จากกรุงเทพฯ สามารถเดินทางไปอุทัยธานีได้หลายเส้นทาง ได้แก่

- จากถนนพหลโยธินผ่านจังหวัดสระบุรี อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี อำเภอบางบาล จังหวัดนครสวรรค์ และอำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาลงแพขนานยนต์ที่อำเภอมโนรมย์ ผ่านวัดท่าซุง (วัดจันทาราม) ศาลากลางจังหวัด เข้าตลาดอุทัยธานี รวมระยะทางประมาณ 305 กิโลเมตร

- จากทางหลวงหมายเลข 32 (สายเอเชีย) ผ่านอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท และแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 333 ตรงทางแยกทำน้ำอ้อยบริเวณหลักกิโลเมตรที่ 206 ข้ามสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา ระยะทางประมาณ 16 กิโลเมตร ผ่านหน้าโรงพยาบาลเลี้ยวซ้ายเข้าตลาดอุทัยธานี รวมเป็นระยะทางประมาณ 222 กิโลเมตร

- อีกเส้นทางหนึ่งเริ่มต้นจากถนนสาย 32 เช่นกัน เมื่อถึงประมาณกิโลเมตรที่ 30 (อยู่ในเขตจังหวัดอยุธยา) เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 334 และจากนั้นเข้าทางหลวงหมายเลข 309 ไปตามเส้นทาง ข้ามสะพานจังหวัดอ่างทอง จากนั้นมาตามถนนสาย ๓๑๑ ผ่านจังหวัดสิงห์บุรี ผ่านจังหวัดชัยนาทที่อำเภอสรรพยา จากนั้นเลี้ยวเข้าเส้นทางหมายเลข 3183 เข้าจังหวัดอุทัยธานี รวมเป็นระยะทางประมาณ 283 กิโลเมตร

2) รถตู้ปรับอากาศ ให้บริการระหว่างเวลา 14.00-18.00 น. จุดบริเวณใต้ทางด่วนอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิด้านสนามเป้า

3) รถโดยสารประจำทาง บริษัท ขนส่ง จำกัด มีบริการเดินรถระหว่างกรุงเทพฯ-อุทัยธานีทุกวัน จากสถานีขนส่งหมอชิต 2 กิโลเมตร 11 ใช้เวลาเดินทางประมาณ 4 ชั่วโมง ทั้งรถโดยสารธรรมดาและรถโดยสารปรับอากาศตั้งแต่เวลา 14.30-15.50 น. สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม โทร. 926-1972, 936-1882 สถานีเดินรถอุทัยธานี โทร. (156) 511914, 512859, 511058

4) รถไฟ ต้องโดยสารรถไฟไปลงที่สถานีนครสวรรค์ แล้วต่อรถประจำทางมายัง อุทัยธานีอีกประมาณ 50 กิโลเมตร ติดต่อบริการรายละเอียดได้ที่หน่วยบริการเดินทาง โทร. 1960

6.2 ผลการสำรวจนิเวศวัฒนธรรมผ้าพื้นถิ่นบ้านนาตาโพ ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

6.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านนาตาโพ

บ้านนาตาโพได้ตามชื่อของ ตาโพ ที่ย้ายมาจากถิ่นอื่น ได้มาบุกเบิกที่ดินแห่งนี้ทำนา ทำสวน และได้ละทิ้งที่ดินโยกย้ายไปอยู่ที่อื่นโดยไม่ได้กลับมา ต่อมาชาวบ้านได้เข้ามาอยู่อาศัย และยังคงเรียกว่าบ้านนาตาโพสืบมา

บ้านนาตาโพอยู่ในเขตตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านไร่ ห่างจากอำเภอบ้านไร่ไปทางทิศ ตะวันออกประมาณ 1.5 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครราว 300 กิโลเมตร ชาวบ้านในละแวกนั้น เป็นชาวลาวครึ่งที่อพยพมาจากประเทศลาวกว่า 300 ปีแล้ว ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี ปลายรัชสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช ต่อมาในปี พ.ศ. 2371 ยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ชาวลาวได้ถูกกวาดต้อนเข้ามาอีกครั้งหนึ่ง ลาวเวียง ลาวครึ่ง ส่วนหนึ่งมาตั้งหมู่บ้านที่จังหวัดอุทัยธานี เพื่อเป็นลูกหาบและแนวหน้าในการต่อต้านทัพพม่า

6.2.2 ลักษณะทางกายภาพ

6.2.2.1 สภาพภูมิศาสตร์

เป็นที่ราบลุ่มแอ่งกระทะ และมีความลาดเอียง อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ และมีสภาพเป็นดินร่วนทราย จึงทำให้เหมาะสำหรับปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด, มันสำปะหลัง, พืชสวน, อ้อย, มะขาม, มะไฟ, ส้มโอ, หนาม แต่ไม่เหมาะแก่การเกษตรกรรมประเภทปลูกพืชหมุนเวียน มีลำห้วยเล็กๆ เป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร บางปีมีน้ำป่าไหลหลากอย่างรุนแรง มีสะพานคอนกรีตตัดผ่านชุมชน มีคลอง 2 สายไหลผ่าน มีฝายกั้นน้ำ เป็นภูเขาสลับพื้นที่ราบ สลับหุบเขาสามารถปลูกพืชได้หมดทั้ง 4 ภาค เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง ข้าว เป็นต้น

6.2.2.2 สภาพภูมิอากาศ

สภาพอากาศโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือน เมษายน-กรกฎาคม ฤดูฝน ตั้งแต่เดือน สิงหาคม-ตุลาคม และฤดูหนาว ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์

6.2.2.3 การคมนาคมขนส่ง

สามารถเดินทางโดยทางบก ส่วนมากใช้รถส่วนตัว นักเรียนเดินทางไปโรงเรียนด้วยจักรยาน

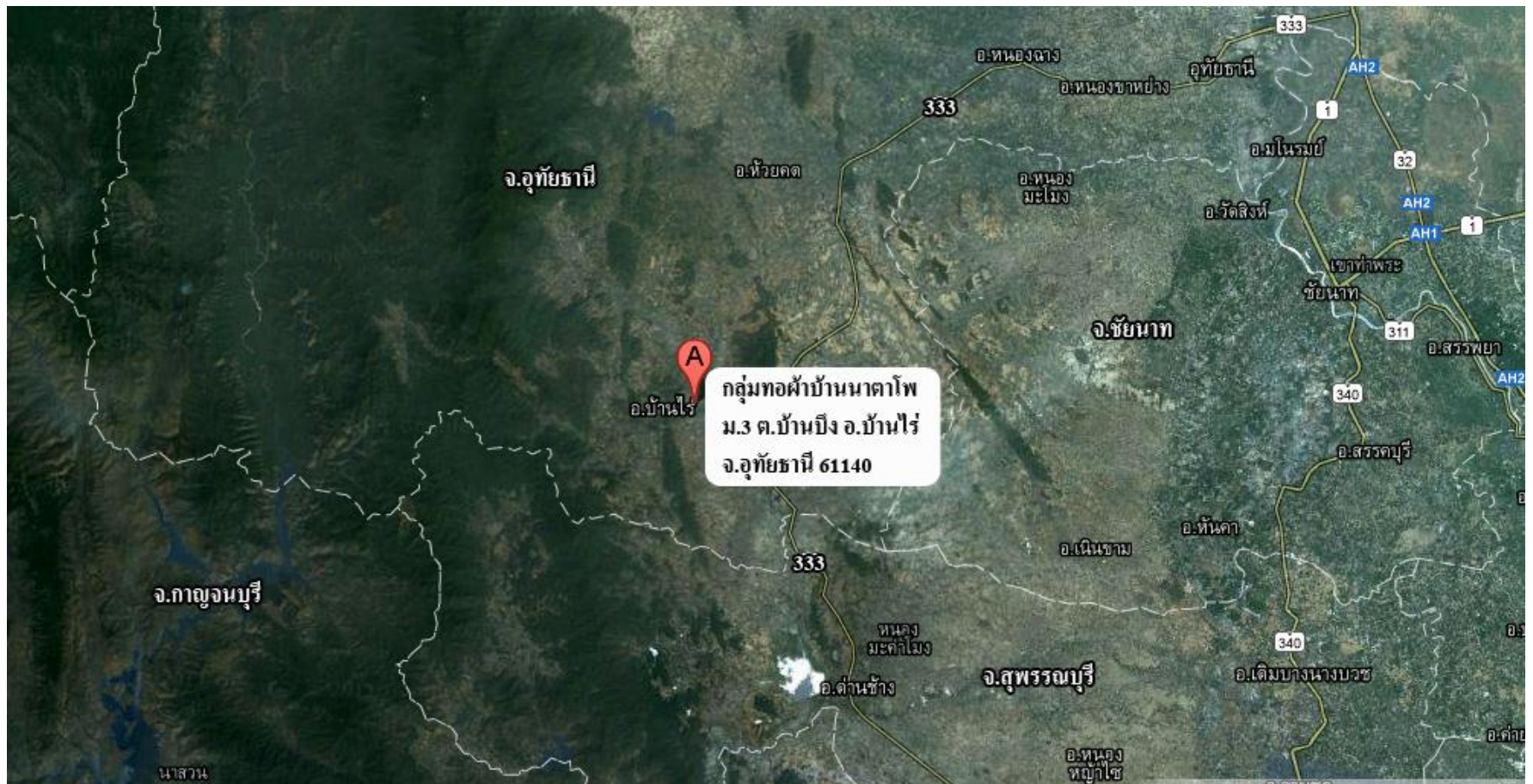
6.2.2.4 สาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว

ประกอบด้วย Internet, ป้ายบอกทาง, ห้องน้ำสำหรับคนพิการ, ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน และมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวเนื่องจากที่นี่เคยได้รับการเปิดเป็น Homestay

6.2.2.5 แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

ได้แก่ ถนนใต้ดิน, ถ้ำเขาวง, วัดบ้านไร่ และศูนย์ส่งเสริมผลิตภัณฑ์บ้านผาทั้ง

6.2.2.6 แผนที่

ภาพที่ 6.1 แผนที่หมู่บ้านนาตาโพ ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
ที่มา: ปรับปรุงจากบริษัท กูเกิ้ล, 2556.

6.2.3 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม

6.2.3.1 ประวัติความสำคัญทางสังคมและวัฒนธรรม

ชาวบ้านนาตาโพ เดิมเป็นชาวลาวครั้ง ที่อพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ สปป.ลาว ในช่วงสงครามเก้าทัพ ซึ่งได้ถูกกวาดต้อนเข้ามาเป็นเชลย และกระจายตัวเป็นหลักแหล่งในพื้นที่ต่างๆ ในจังหวัดอุทัยธานี สันนิษฐานว่า บางส่วนเป็นชาววัง และช่าง เหตุเพราะมีฝีมือและมีความชำนาญในการทอผ้า ที่ประณีตและเป็นเอกลักษณ์

ครอบครัวชาวลาวครั้งมีทั้งครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย ตามประเพณีดั้งเดิมเมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายชายจะย้ายไปอยู่เรือนของฝ่ายหญิงเป็นระยะเวลาหนึ่ง เมื่อฐานะดีขึ้นก็จะแยกครอบครัวออกมาอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ชาวลาวครั้งให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของเครือญาติอย่างแน่นแฟ้น เมื่อมีประเพณีพิธีกรรมที่สำคัญ สมาชิกในครอบครัวจะมาร่วมและช่วยงานกันทุกคน ไม่ว่าจะเป็นงานแต่งงาน บวชนาค โขนจุก และงานทำบุญสารท ลาว (ขึ้น 15 ค่ำ เดือน10)

เมื่อมีบุคคลภายนอกเข้ามาค้างแรมที่บ้านของชาวลาวครั้ง เจ้าของบ้านจะทำการบอกกล่าวผีของตน หากเป็นสามีภรรยาจะนอนด้วยกันในบ้านของชาวลาวครั้งไม่ได้ ถือว่าเป็นการผิดผี เชื่อกันว่าผีอาจลงโทษเจ้าของบ้านทำให้คนในบ้านล้มป่วยได้ (ความเชื่อนี้เหมือนของชาวเขาเผ่าลีซอ)

ลาวครั้งนิยมแต่งกายไปในงานพิธีต่างๆ ด้วยผ้าย้อมครั้งสีแดง ชาวบ้านในชุมชนลาวครั้งมีความสามารถในการทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ ฝีมือประณีตละเอียด ในวันที่ 17 เมษายนของทุกปี จะมีงานทอดผ้าป่าแห่ดอกไม้และแสดงวัฒนธรรมการผูกตุง มีการฟ้อนรำนางด้ง นางแคน และการละเล่นมวยโบราณ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของลาวโบราณ

ชาวลาวครั้งผูกพันกับการทอมาช้านาน มีความหลากหลายในเรื่องลวดลายและเทคนิควิธีการทอ เพราะมีทั้งฝ้ายและไหม เทคนิคที่ใช้ผสมผสานมีทั้งการจกและมัดหมี่ ผ้าที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของชาวลาวครั้ง ก็คือ ผ้าซิ่นมัดหมี่ต่อตีนจก ผ้าซิ่นชนิดนี้ตัวตีนจกทอด้วยเส้นไหม ซึ่งผ่านการมัดให้เป็นลวดลาย แล้วทอสลักกับการขีด ซึ่งเป็นลายเส้นตั้ง จากนั้นต่อด้วยตีนจกที่ทอด้วยฝ้าย ส่วนใหญ่นิยมทำพื้นเป็นสีแดง และทำลวดลายทรงเรขาคณิต ซึ่งไม่มีรูปแบบที่ตายตัว ผ้าซิ่นตีนจกแดงนี้บางครั้งก็มีการทอตัวซิ่นเป็นผ้าไหมมัดหมี่ล้วนไม่สลักกับขีดก็ได้

ส่วนซิ่นอีกประเภทหนึ่งคือ ซิ่นดอกดาว นิยมทอสีพื้นด้วยสีเข้ม แล้วจกลายสีเหลี่ยมเล็กๆ ด้วยโทนสีที่อ่อนเข้ม สองถึงสามสีเป็นการเลียนแบบท้องฟ้าในยามค่ำคืนที่เต็มไปด้วยดวงดาวระยิบระยับอยู่เต็มท้องฟ้า ชาวลาวครั้งยังนิยมทอผ้าห่ม ซึ่งมักทอเป็นผืนใหญ่มีลายท้องฟ้าและลายเชิงชาย มักจะใช้สีตัดกันมีสีอื่นแซม ประปรายผ้ามานทอ เป็นลวดลายรูปสัตว์ต่างๆ แต่เดิมนั้นเป็นของที่ทอแล้วนำมาถวายให้ทางวัด แต่ในปัจจุบันชาวลาวครั้งทอผ้ามานเพื่อขาย ซึ่งจะทอเมื่อมีผู้สั่งเท่านั้น

ปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของตลาด โดยอาจจะมีการทอเป็นที่รองจาน เป็นผ้าคลุมเตียง หรือผ้าตัดเสื้อผ้า ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นลวดลายเรขาคณิตและรูปสัตว์

6.2.3.2 การตั้งถิ่นฐาน/ภูมิสำเนาเดิม

เชื่อว่าเกิดจากการอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากเวียงจันทน์ ช่วงสงครามเก้าทัพ ในสมัยรัชกาลที่ 1 ส่วนใหญ่จะเป็นชาววัง จึงมีฝีมือในการทอผ้า และงานช่าง ชาวลาวเวียงจันทน์ในอำเภอบ้านไร่ที่ถูกกวาดต้อนมา

จากเมืองเวียงจันทน์ หลวงพระบาง และจำปาศักดิ์ ในช่วงสงครามตีเมืองเวียงจันทน์ของกองทัพสยาม ตั้งแต่สมัยธนบุรี - ต้นสมัยรัตนโกสินทร์

หลังจากที่ฝ่ายไทยยกทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์ จำปาศักดิ์ และหลวงพระบางครอบครัวเฉลยชาวลาวเวียงจันทน์ถูกกวาดต้อนเข้ามาไทยในการตีเมืองเวียงจันทน์ครั้งที่ 1 ปีพ.ศ. 2321 จากนั้นถูกกวาดต้อนเข้ามาอีกในการตีเมืองเวียงจันทน์ครั้งที่ 2 ปีพ.ศ. 2335 และถูกกวาดต้อนเข้ามาเป็นครั้งที่ 3 ปีพ.ศ. 2369 - 2371 แต่ในสงครามตีเมืองเวียงจันทน์ครั้งที่ 3 เมื่อปีพ.ศ. 2369 - 2371 กองทัพสยามได้กวาดต้อนผู้คนทั้งหมดในเขตเมืองเวียงจันทน์เข้ามาฝั่งไทย จนเวียงจันทน์ถึงกับเป็นเมืองร้างผู้คน

6.2.3.3 ประชากร

มีประชากรทั้งสิ้น 69 ครัวเรือน 254 คน เป็นชาย 123 คน เป็นหญิง 131 คน ตำบลบ้านบึง มีทั้งหมด 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านบึง หมู่ที่ 2 บ้านพูนสุข หมู่ที่ 3 บ้านนาตาโพ หมู่ที่ 4 บ้านหน้าฝาย หมู่ที่ 5 บ้านห้วยบง หมู่ที่ 6 บ้านวังตอ หมู่ที่ 7 บ้านไร่พริก

6.2.3.4 ศาสนา/ความเชื่อ

ชาวลาวครึ่งบ้านนาตาโพส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธเถรวาท และนับถือวิญญาณในท้องถิ่น เช่น จอมปลวก ผีป่า ภูตผีวิญญาณ เจ้าที่เจ้าทาง ในยุคแรกๆของการทอดผ้ามีการนำความเชื่อเรื่องตุง ประยุกต์ใช้เป็นการทอดผ้า

ชาวบ้านจะมีความเชื่อของการทอดผ้าว่า การทอดผ้าจะทอไว้ใส่ในเครื่องของตัวเองตาย จะได้ไปเกิดในที่ดีๆ และสวยงาม ตลอดจนแสดงถึงความมานะพยายาม ความตั้งใจของผู้ทอดเองด้วย

ในสมัยโบราณ เชื่อว่าถ้าสาวบ้านไหนไม่ทอผ้า ก็จะไม่มีคนมาจีบ เพราะการทอดผ้าจะบ่งบอกถึงความเป็นกุลสตรี มีความอดทน มานะพยายาม มีความละเอียด และช่วงเวลาการทอดผ้า เป็นช่วงเวลาที่หนุ่มสาวได้พบกัน เนื่องจากสมัยก่อนบ้านจะเป็นบ้านไม้ยกพื้นสูง ก็จะอยู่ใต้ถุนบ้าน ลูกสาวก็จะมานั่งทอผ้า ก็จะมีหนุ่มๆมาเฝ้า ซึ่งการจีบของคนทั้งคู่ก็จะอยู่ในสายตาของพ่อแม่

6.2.3.5 ภาษาที่ใช้

ชาวบ้านนาตาโพใช้ภาษาลาวเวียงจันทน์เป็นภาษาถิ่น มีสำเนียงเหน่อๆคล้ายสุพรรณ คำศัพท์และการออกเสียงบางคำคล้ายภาษาอีสาน แต่ไม่ใช่อีสาน

6.2.3.6 อาชีพหลัก/อาชีพเสริม

อาชีพหลักของชาวบ้านไร่ คือ ไร่มันสำปะหลัง ข้าวโพด อ้อย ไร่จ้างทั่วไป มีอาชีพ ทอดผ้า ขายจิ้งหรีด หมากตากแห้ง เป็นอาชีพเสริม

6.2.3.7 รายได้โดยประมาณ ผ้าทอขนาดใหญ่ ใช้เวลาทำ 1 เดือน 140,000 บาท ส่วนผ้าทอผืนเล็กใช้เวลา 2 สัปดาห์ ประมาณ 3,400 บาท

6.2.3.8 พื้นที่ทำกิน

ลักษณะของพื้นที่ทำกิน ไร่นาอยู่ไกลจากบ้านเป็นระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ตกทอดจากบรรพบุรุษรุ่นบุกเบิก ปัจจุบันถูกแบ่งสันปันส่วนตามทายาท เยาวชนรุ่นใหม่เริ่มมีการศึกษาสูงขึ้นมีการออกไปทำงานในเมืองใหญ่ๆ และย้ายถิ่นฐานกันมากขึ้น

6.2.3.9 สมาชิกในครอบครัว

ส่วนใหญ่เป็นลักษณะครอบครัวใหญ่ จำนวน 3 - 4 คน คนนอกที่เข้ามาอาศัยส่วนใหญ่มาจากการเป็นเชย และสะใภ้ อยู่กันแบบเครือญาติ เมื่อแต่งงานแล้วก็จะแยกบ้านไปอยู่คนละหลังกระจายอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน

6.2.3.10 การศึกษา

เฉลี่ยส่วนใหญ่ จบ ป 6 ส่วนใหญ่ นอกจากผู้เฒ่าผู้แก่ จบ ป 4 ปัจจุบันเด็กๆเรียนโรงเรียนบ้านหน้าฝายปิงนาตาโพ มัธยมไปเรียนโรงเรียนบ้านไร่วิทยา วิทยาลัยเทคโนโลยีอุทัยธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

6.2.3.11 ที่พักอาศัย

เดิมเป็นบ้านยกพื้น เสาสสูง หลังๆเป็นบ้านไม้ผสมปูน บางหลังก็ยกพื้นสูง ช่วงหลังๆนิยมสร้างบ้านปูน และนอกจากมีบ้านทรงใหม่ชั้นเดียวติดพื้นและติดเครื่องปรับอากาศ

6.2.3.12 อาหารในท้องถิ่น

แจ่วผิโพง แจ่วปลาร้า ห่อหมก แกงข้าวคั่ว งบ อาหารส่วนใหญ่ชาวบ้านจะหาตามป่าตามเขา ผักตามฤดูกาล มีการจับปลา จับนก ขาวลาวครึ่งไม้กินข้าวเหนียว นิยมทานข้าวไร่ (การปลูกข้าวไร่ หมายถึง การปลูกข้าวบนที่ดอนและไม่มีน้ำขังในพื้นที่ปลูก ชนิดของข้าวที่ปลูกก็เรียกว่า ข้าวไร่ พื้นที่ดอนส่วนมาก เช่น เชิงภูเขา มักจะไม่มีระดับ คือ สูงๆ ต่ำๆ)

6.2.3.13 พิธีกรรม

ขาวลาวครึ่งนาตาโพ ส่วนใหญ่มีพิธีกรรมต่างๆจากการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ บางพิธีกรรมก็ถูกย่อให้เหลือแค่บางส่วนเท่านั้น ตามยุคสมัย พิธีกรรมที่ยังคงมีอยู่ได้แก่

1) พิธีขึ้นบ้านใหม่ คือ การแบ่งคนออกเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายเจ้าของบ้าน และผู้เฒ่าที่ประกอบพิธี และภายในบ้านจะต้องไม่มีเครื่องเรือนใด ๆ อยู่ภายในบ้านทั้งสิ้น และฝ่ายเจ้าของบ้านจะอยู่ภายนอกบ้านพร้อมเครื่องเรือนดังกล่าว ส่วนอีกฝ่ายคือ ผู้เฒ่าที่ประกอบพิธีจะเป็นผู้อยู่ภายในบ้านเพียงฝ่ายเดียว แล้วเป็นผู้สอบถามด้วยคำถามต่าง ๆ เช่น คำถามเกี่ยวกับสารทุกข์สุกดิบ มีอะไรติดมือมาบ้าง เป็นต้น ฝ่ายเจ้าของบ้านต้องตอบโดยสรุปว่า ตนมาจากพื้นที่อันไกลโพ้น มีเครื่องเรือนมาครบ มาขออนุญาตอยู่อาศัยในบ้าน เป็นต้น

2) พิธีบายศรี นิยมทำในพิธีกรรมขึ้นบ้านใหม่ มีการผูกข้อต่อแขน และมีพานขันห้าประกอบ แต่เป็นพิธีกรรมขนาดเล็ก

3) พิธีเรียกขวัญ ในกรณีที่มีเหตุการณ์ เกิด แก่ เจ็บ ของสมาชิกภายในชุมชน เช่น กรณีเด็กทารกเกิด กรณีเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ

4) พิธีแต่งงาน ก่อนที่เจ้าสาวจะเข้าบ้านฝ่ายเจ้าบ่าว ชาวบ้านจะให้ความสำคัญกับการทอผ้า และนำการทอผ้ามาใช้ในงานบุญ งานกุศล สร้างความสามัคคี

6.2.3.14 ประเพณี

ขาวลาวครึ่งนาตาโพ ส่วนใหญ่มีประเพณีต่างๆ จากการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ประเพณีลาวครึ่งมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องศาลเจ้า เรื่องผี ไหว้หลัง ประเพณีที่ยังคงมีอยู่ได้แก่

1) พิธีจูลงจิ้น หรือจิ้นแล่น เป็นการทอผ้าจูลงจิ้นเพื่อถวายวัด จะเป็นการทอผ้าหนึ่งผืนให้เสร็จภายในวันเดียวเท่านั้น เป็นจูลงจิ้นที่ต้องอาศัยความร่วมมือของคนหมู่มาก ต้องเร่งรีบทำให้เสร็จ เลยเรียกว่า

กฐินแล่น (ความหมายคือเร่งรีบ จึงจะเสร็จทันกาล) เจ้าภาพผู้ที่จะคิดทำจุลกฐินเพื่อทอดถวายวัด จะต้องมีการมี มีพวกพ้องคอยช่วยเหลือ เพราะต้องเริ่มช่วยกันตั้งแต่ขั้นตอนเก็บฝ้าย จนกระทั่งทอเสร็จ

2) พิธีแรกนาขวัญ (แหกข้าวไร่) จะทำทุกวันศุกร์ เพื่อไปทำพิธีก่อนปลูกข้าว ชาวนาจะเริ่มเตรียมตัวสำหรับการเพาะปลูกข้าว จะต้องมีการเตรียมใส่ยุงฉางไว้ให้กินได้ตลอดทั้งปี เพราะถ้ามีข้าวเต็มยุ้งแล้วก็รับประกันได้ว่าจะไม่มอด นอกจากนี้ปริมาณข้าวที่มีเก็บไว้ยังแสดงถึงสถานภาพทางสังคมของผู้เป็นเจ้าของ ใครมีข้าวมากชาวบ้านก็จะนับถือ เพราะถึงคราวเดือดร้อนมาอาจได้พึ่งพิง ส่วนอาหารอย่างอื่นไม่ต้องกังวลเพราะมีให้เลือกเก็บกินมากมายเกือบทุกฤดูกาล หาได้จากท้องไร่ท้องนา และตามป่าเขา การทำนาจึงเป็นกิจกรรมหลักที่ต้องใส่ใจเป็นพิเศษ ต้องกระทำด้วยความเคารพเพราะชาวบ้านเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีเจ้าของและมีผู้คุ้มครองดูแล ดังนั้นในทุกขั้นตอนในการทำนาจึงต้องมีการบอกกล่าวแก่ผู้ดูแลเพื่อให้ปกป้องคุ้มครองและให้มีผลผลิตดี ปราศจากศัตรูมารบกวน

3) ตักบาตรเทโว กระทำช่วงออกพรรษา (เดือนตุลาคมของทุกปี)

4) สงกรานต์ และประเพณีปิดบ้าน คือ การห้ามไม่ให้คนในหมู่บ้านออกไปข้างนอก และไม่ให้คนข้างนอกเข้ามาภายในหมู่บ้าน ถ้าหากคนข้างนอกต้องการเข้ามา จะต้องเสียผี (เป็นการกินเลี้ยงเจ้าบ้าน)

6.2.3.15 ความรับผิดชอบในชุมชน

มีการแต่งตั้งหัวหน้าคุ้ม ในการดูแลสมาชิกหรือคนในชุมชน เพื่อประสานงานหรือแจ้งข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆ ภายในชุมชน มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน ปัจจุบัน (พ.ศ.2555) คุณอำเภอ สารรัตน์ ประธานกลุ่มทอผ้าไพจิตร ได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน

6.2.3.16 สุขภาพ

มีทั้งโรงพยาบาลบ้านไร่ อยู่ห่างจากหมู่บ้านนาตาโพ ประมาณ 1.5 กิโลเมตร และสถานีอนามัยห้วยบง หมู่ 4 ห่างจากหมู่บ้านนาตาโพ 10 กิโลเมตร

	
<p>บ่อเลี้ยงจิ้งหรีดเพื่อการคั่ว</p>	<p>เตรียมอาหารให้จิ้งหรีด</p>
	
<p>อาชีพหลักเกษตรกร</p>	<p>ทอผ้าหลังจากประกอบอาชีพเกษตรกร</p>
	
<p>บ้านเรือนในหมู่บ้านนาตาโพ</p>	<p>บ้านเรือนในหมู่บ้านนาตาโพ</p>

ภาพที่ 6.1 ภาพแสดงการดำรงชีวิตของชาวนาตาโพ ตำบลบ้านบึง จังหวัดอุทัยธานี
ที่มา: คณะผู้วิจัย, ธันวาคม 2555

6.2.4 ข้อมูลผ้าพื้นถิ่น

ที่บ้านนาตาโพ ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี มีชื่อเสียงเกี่ยวกับ ผ้าฝ้ายทอมือลายโบราณ ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

6.2.4.1 วัตถุดิบ

ในอดีตชาวบ้านบ้านนาตาโพปลูกฝ้ายเพื่อทอผ้าใช้เอง แต่ในปัจจุบันจะใช้เส้นใยดิบสำเร็จรูปจากโรงงาน ไม่ได้ทอเองในชุมชน เนื่องจากต้นทุนสูง ต้องใช้เวลาในการผลิต ประกอบกับวิถีชีวิตในปัจจุบันต้องเร่งรีบเพื่อหารายได้เพื่อปากท้อง ชาวบ้านจึงหันไปทำไร่เป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ปลูกฝ้ายเพื่อการอนุรักษ์ แต่ก็ใช้สีเคมีมาย้อม

6.2.4.2 สีย้อม

ปัจจุบันชาวบ้านบ้านนาตาโพใช้สีย้อมเป็นผงเคมีสำเร็จรูป เนื่องจากเป็นการประหยัดต้นทุนและเวลา แต่ในอดีตชาวบ้านเคยใช้สีธรรมชาติเพื่อนำมาย้อมผ้า แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการใช้สีย้อมธรรมชาติและสีเคมีในการย้อมผ้าฝ้ายทอมือขึ้นอยู่กับความนิยมของผู้บริโภคในแต่ละช่วงด้วย โดยวัตถุดิบที่นำมาทำสีย้อมส่วนใหญ่จะมาจากต้นไม้ที่ตายแล้วเพื่อเป็นการอนุรักษ์ และพืชพรรณที่หาได้จากชุมชน สีต่างๆ ที่ได้ เช่น

- สีย้อมหมากสตรี สีแดง
- ลิ่นไม้ สีเขียว
- แก่นขนุน ขมิ้น สีเหลือง
- ดินลูกรังให้สีโอโรส
- ต้นครามให้สีคราม
- ต้นกล้วย เปลือกมะพร้าว ลูกหมาก สีน้าตาล

6.2.4.3 กระบวนการย้อม

ปัจจุบันชาวบ้านบ้านนาตาโพไม่มีการย้อมและปั่นด้ายเอง แต่จะซื้อเส้นใยสีสังเคราะห์สำเร็จรูปในตลาดมาทอ เนื่องจากประหยัดระยะเวลาในขบวนการผลิต โดยมีการบวนการทอผ้าดังนี้

1) การปลูกต้นฝ้าย นิยมปลูกช่วงเดือน พฤษภาคม เป็นช่วงหน้าฝน พอเข้าสู่หน้าหนาว ฝ้ายจะออกดอก พร้อมทั้งจะทำการเก็บดอกฝ้าย

2) การเก็บฝ้ายลูกฝ้าย เมื่อดอกฝ้ายถูกเก็บแล้ว จะเอามาตากไว้ในตะกร้าตากฝ้าย มีลักษณะคล้ายกระชอบใบใหญ่ๆ เป็นระยะเวลาแสดนมอกแสดแดด (เป็นการเปรียบเสมือนใช้ระยะเวลาในการตากฝ้ายที่ยาวนานเป็นเดือน ปี เพราะฝ้ายข้ามปียิ่งดี ผ่านแดดมาหลายครั้งยิ่งดี) เพื่อฆ่าหนอนในฝ้าย เพราะหากไม่ตากเอาไว้แล้ว เมื่อนำไปเข็น แยกเมล็ดฝ้ายออก อาจมีการทับหนอน เมื่อหนอนถูกทับ ทำให้น้ำที่อยู่ในหนอนเลอะฝ้าย จึงทำให้ฝ้ายเสียหายไปด้วย ฉะนั้นต้องทำการตากฝ้ายให้ฝ้ายแห้ง 3) การอ้วฝ้าย คือ การนำฝ้ายที่ตากไว้แห้งแล้วมาเข้าเครื่องรีดเพื่อแยกเมล็ดฝ้ายกับใยฝ้ายให้ออกจากกัน

4) การตีดฝ้าย นำฝ้ายมาผ่านกระบวนการตีด ตัวตีดมีลักษณะคล้ายคันธนู การตีดฝ้ายเพื่อให้ฝ้ายเกิดความละเอียด เป็นปุยฟู

5) การล่อฝ้าย จะใช้ไม้กระดานพร้อมไม้ล่อฝ้ายเพื่อม้วนฝ้ายให้มีลักษณะกลมยาวเหมาะแก่การนำไปเข็น

6) การเข็นฝ้าย เป็นการนำฝ้ายที่ถูกม้วนสำเร็จแล้วมาทำการต่อกับแกนเหล็กใน แล้วใช้มือหมุนเหลา ซึ่งต่อกับสายพาน เพื่อทำการกรอให้เกิดเส้นด้ายเต็มเหล็กใน

7) การเปียฝ้าย เป็นการเก็บเส้นด้ายที่ถูกเซ็น มารวมไว้เป็นใจเส้นด้าย

8) การฆ่าฝ้าย เมื่อเก็บเส้นด้ายแล้ว จะนำไปสู่กระบวนการต้ม เพื่อให้ฝ้ายเหนียว

9) การเดินด้ายยืนหรือเครื่องหูก เป็นการโยงเส้นยืน ใส่กับเครื่องหูก

10) การสีบหูก เป็นขั้นตอนที่สามารถออกแบบลายได้ตามความต้องการของผู้ทอ

11) การทอผ้า ทอหูก นำเอาฝ้ายที่เดินฮ้วนหูกมาขึ้นกี่ โดยสอดใส่ฟันหวี (ฟันหวีเก่าจะใช้ไม้ มีหลายขนาด ทั้งหน้ากว้าง เช่น การทอผ้าจีน และหน้าเล็ก เช่น ผ้าคลุมหัวนาค สไบ) โดยในฟันไม้จะมีฝั้งไม้ ซึ่งไม้แต่ละซี่ต้องผ่านการเหลา โดยความถี่ความห่างของฝั้งไม้มีผล หากถี่มากใช้ฝ้ายเส้นเล็ก เก็บหลายยก แต่ห่างน้อยจะเก็บพวกลายผ้าห่มใช้ฝ้ายสองเส้น ในหนึ่งฟันหวีจะต้องประกอบไปด้วยสองเส้น เส้นหนึ่งค้ำลง เส้นหนึ่งค้ำขึ้น เพื่อให้ฝ้ายอีกเส้นหนึ่งพุ่งไปได้ ค้ำกันไปมา เป็นแค่เส้นยืน พอใส่ฟันหวีร้อยเชือกเข้าไปแล้วทุกอัน ต้องผูกให้ตึง ถ้าไม่ตึงผ้าที่ทอจะไม่สวย จะหย่อน การผูกหัวหูกยากมาก ฝ้ายยิ่งผืนใหญ่ยิ่งตึงหัวหูกยาก บางครั้งมีไม้เก็บตระกรอ (ไม้ตัว) เป็นไม้ค้ำลายเป็นรอยๆ ไม้ ก็ต้องตึงสูงให้ได้ พอได้เสร็จ ถ้าทอเส้นพุ่งเข้าไป จะเป็นผ้าพื้น แต่ถ้าทอแล้วเก็บลาย เหมือนการอ่านลายทัด เว้นขึ้นลงยก แล้วใช้เส้นด้ายเป็นสีสี่ จะเกิดเป็นลวดลาย จะเรียกการเก็บลายผ้า เส้นพุ่งเส้นเก็บลาย จะต้องถูกนำไปซีกก่อน ซักจนสีหมด หากไม่ซัก ลายทอเสร็จจะมีสีสวยสด แต่ผู้ซื้อเมื่อซื้อไปแล้วเอาไปซีกสีจะตก ทำให้สีปนกันไป จึงไม่สามารถได้ลายที่เป็นสีเดิม เหมือนตอนแรกซื้อได้กัที่ดี ฐานทั้งสี่ด้านต้องใหญ่ เพราะทำให้แข็งแรง มั่นคง โดยกันนั้น จะประกอบด้วย ที่นั่ง , ไม้ม้วนผ้า (ไว้ม้วนผ้า ขยับผ้าเมื่อเวลาสั้น), ไม้ตัว (เพื่อเป็นการดึงผ้า) ซึ่งเวลาเก็บลายจะเก็บจากขวาไปซ้าย โดยมีไม้เหยียบอยู่สองอัน ้วยกลาย และมีกระสวยพุ่ง เมื่อกระสวยพุ่งเสร็จทุกครั้งกระสวยจะต้องอยู่ด้านขวาเสมอ

12) ขั้นตอนสุดท้าย เมื่อได้ผ้าเป็นผืนแล้ว (ถ้าเป็นผ้าจีนจะต้องทอพื้นเพื่อไปประมาณ 50 เซนติเมตร เพื่อให้ม้วนได้) เอาผ้าออกจากหูก และจะต้องทิ้งผ้าออกไปก่อนประมาณ 2-3 วัน ถึงนำผ้ามาต่อกัน (เช่น ผ้าจีนจะทอเป็นชิ้น หัว ตัว ตีน แล้วมาเย็บต่อกัน) เพราะผ้าแต่ละผืนเมื่อทอเสร็จผ้าจะหด เพราะผ่านการดึง ตึง ชิงให้ตึง ทำให้ผ้าหดสู่สภาพเดิม จึงต้องเก็บผ้าไว้ก่อนรอให้หด แล้วค่อยนำมาเย็บ หัว ตัว ตีน ให้ติดกัน แล้วนำไปซัก เมื่อซักเสร็จเอาไปรีด เพราะยังมีความชื้นอยู่ เมื่อ รีดแล้วก็ตาก แล้วก็พับเก็บเอาไว้

6.2.4.4 ลวดลาย

ลวดลายส่วนใหญ่มาจากการสืบทอดจากบรรพบุรุษ และพัฒนาลวดลายจากการลองผิดลองถูก ปัจจุบันในการทอผ้าจะไม่มีกรบอกหรือบังคับให้ทำงานตามสั่ง ว่าจะต้องทำลวดลายใด ให้เสร็จเมื่อใด เนื่องจากการสร้างความกดดันทำให้ลายผ้าไม่สวย ผู้ทอสามารถออกแบบลายได้ตามความคิด ส่วนลวดลายที่นิยม ได้แก่ ลายพญานาค ลายกาบดอกแก้ว ลายขอซื้อ ลายปีกไก่ และลายขอหลวง

6.2.4.5 การนำไปใช้

1) การแปรรูป

- เสื้อ/กางเกงเล
- ยาม/กระเป๋าถือของสุภาพสตรี
- หมอนสามเหลี่ยม/ปลอกหมอน
- ชุดเครื่องนอนก่อนวิวิห (ผ้าคลุมเตียง 1 ผืน ปลอกหมอนข้าง 2 ใบ ปลอกหมอนหนุน 2 ใบ ผ้าหน้ามุ้ง 1 ผืน ผ้าเช็ดหน้าเจ้าบ่าว 1 ผืน
- ผ้าห่ม ตุ๊ก ผ้าปูโต๊ะ/ผ้ารองจาน ของใส่กระดาดยทิชชู ผ้าม่าน ผ้าเช็ดมือ

- ผ้าคลุมไหล่ ผ้าขาวม้า ผ้าซิ่น
- 2) ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง
 - กระดุมสี
 - ซิป
 - โครงไม้รูปทรงกระเป่า
 - หนึ่งตกแต่งกระเป่า

6.2.4.6 ความหมายนัยแฝง

ลวดลายบนผ้าทอแต่ละผืน มีเรื่องราวแตกต่างกัน เช่น

- 1) ลายขอชื่อ เป็นการเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ ว่าแต่ก่อนบ้านเมืองมีกฎหมายจะละเมิดมิได้ หากใครทำผิดก็จะโดนลงโทษ ดังนั้นจึงทอลายขอชื่อขึ้นเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจ
- 2) ลายดอกแก้ว สะท้อนถึงการอยู่ดีกินดีของชุมชน
- 3) ลายปิกโก๋ มีเรื่องเล่าว่า มีสองคนพี่น้องชื่ออีดอน กับอีด้า ไปขอความรู้จากชาวบ้าน โดยอีด้าไปขอความรู้จากคนแก่นถนนหลวงตลอดทาง จึงได้ชื่อว่า ลายขอหลวง ส่วนอีดอนชอบไปขอความรู้ตามไต้ถุนบ้าน แล้วโก๋มาซี้ใส่ จึงโมโหและฆ่าโก๋จึงมีอารมณ์ในการทอผ้าล้อเลียนแบบปิกโก๋ จึงตั้งชื่อลายปิกโก๋
- 4) ลายพญานาค สะท้อนถึงเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ โดยเชื่อว่าพญานาคให้น้ำหากปีใดฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลก็จะไปขอฝนกับพญานาค
- 5) ตุง (ผ้าธง) จะมีการเล่าเรื่องราวต่างๆ ผ่านลวดลาย เช่น การบวชนาค เป็นต้น
- 6) การนุ่งผ้าซิ่นในโอกาสหรือพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การผลิตกันมาถวายเพลให้แก่พระสงฆ์ โดยผู้หญิงจะต้องนุ่งผ้าซิ่นมาวัด หรืองานบุญสำคัญต่าง ๆ ที่ชาวบ้านจะต้องมาทำบุญที่วัด ผู้หญิงในชุมชน โดยเฉพาะสาว ๆ จะต้องนุ่งผ้าซิ่นมาไหว้ลวดลาย ซึ่งลวดลายความละเอียดบนผ้า จะแสดงถึงความมานะพยายาม ความอดทน ความตั้งใจในการทอผ้า ตลอดจนเป็นการไหว้ผ้าซิ่น ลวดลายต่าง ๆ แลกเปลี่ยนกับชุมชนอื่นๆ

6.2.4.7 ข้อสังเกต

- 1) การดูลายว่าลายอันไหนลายโบราณ หรือลายประยุกต์ เพราะลายประยุกต์สีจะเพี้ยนไป เช่น สีชมพู
- 2) สีปกติที่ใช้ในการทอมี 6 สี คือ ขาว แดง เหลือง เขียว แสด ดำ แต่ขาวใช้ไม่ค่อยบ่อย
- 3) การทอผ่านนิยมใช้ลายเก่าๆ
- 4) ผู้เชี่ยวชาญในการทอผ้าจะออกแบบด้านข้างให้สามารถเก็บไปในตัวได้ เมื่อทอเสร็จไม่ต้องมาเก็บลายที่หลัง ข้อดีจะช่วยไม่ให้ลู่ข้าง เส้นเก็บแต่ละอันจะต้องมีวิธีเก็บ โดยไม่ให้ผ้าหลุดถ้าเก็บดีหลายด้านหลังจะสวย
- 5) การทำลายตัวหนังสือให้อ่านออกได้เลย เป็นการทำลายที่ยาก เพราะจะต้องอ่านลายจากด้านหน้าเลย ต่อทำการฝึกฝนในอ่านลายโดยการใช้อักษร
- 6) การทอผ้าต้องประณีตมาก เพราะบางครั้งสองด้านจะเอียงไม่เท่ากัน เพราะน้ำหนักของมือแต่ละคนไม่เท่ากัน จะทำให้ลายเอียง

7) เรื่องการย้อม จะมีสีตัวกระตุ้น เช่น ดินลูกรัง ดินโคลน น้ำปูนใส น้ำด่าง สารส้ม ทำให้สีเข้มขึ้นหรือ อ่อนลง รุ่งเก่าๆ จะมีหม้อนิล หม้อคราม ครามจะออกเป็นสีน้ำเงิน นิลจะเป็นสีดำ โดยเอามาจากสีครามจำนวนมาก ที่ย้อมจะเป็นไผ่ เหมือนที่ต้มเหล้า

8) ในปัจจุบันชุมชนไม่ค่อยทำการย้อมสีธรรมชาติแล้ว

9) รังจากชั้นโรง จะเอายางมารีดเส้นปั่นฝ้าย ตัวปั่นฝ้ายจะมีเส้นหนึ่งเป็นตัวกมลั่วไว้หมุน โดยเอาตัวชั้นโรงมารูดเส้นด้ายเพื่อให้หมดง่าย แต่ถ้าไม่มีใช้ซี่ผึ้งแทน

6.2.4.8 ผู้ให้ข้อมูล

คุณอำเภอ	สารรัตน์	ผู้ใหญ่บ้าน/ประธานกลุ่มทอผ้าไพจิตร
คุณต้อม	สารรัตน์	การตลาดกลุ่มทอผ้าไพจิตร
คุณสมบุรณ์	บรรรัตน์	อาจารย์โรงเรียนบ้านหน้าฝ้ายบึงนาตาโพ
คุณพานิด	แห้วเพชร	
แม่ทองคำ	จันทร์ทอง	
นางทองหลอด	ชั้นทะเลี	อายุ 60 ปี
นางสาวอฉรา	กริ่งเกษมศรี	089-9218910
คุณสุชิน		

6.3 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่ปรับใช้ผ้าพื้นถิ่นบ้านนาตาโพเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

จากการลงพื้นที่วิจัยแล้วดำเนินการวิจัยโดยใช้คนในชุมชน นักออกแบบ และนักวิจัยทำงานร่วมกัน ได้ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่ปรับใช้ผ้าพื้นถิ่นบ้านนาตาโพเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ดังต่อไปนี้

6.3.1 การออกแบบดีไซน์ศูนย์แสดงสินค้า

6.3.2 TAG ติดสินค้า

6.3.3 เว็บไซต์เพื่อการประชาสัมพันธ์

6.3.1 การออกแบบดีไซน์ศูนย์แสดงสินค้า

จากการลงพื้นที่วิจัยพบว่า บ้านนาตาโพ มีศูนย์แสดงสินค้าที่ค่อนข้างถาวรแล้ว มีการจัดเป็นสัดส่วนสวยงาม แต่ก็มีบางส่วนที่เป็นข้อเสีย เช่น การวางสินค้าไม่เป็นสัดส่วน การแขวนผ้า ทำให้ผ้าดูเสียราคา การวางชั้นวางของในบางทิศ ทำให้สินค้าโดนแดด สีซีด การหันรับลม การจัดไฟที่ไม่เหมาะสมและมี

ภาพที่ 6.2 ภาพศูนย์แสดงสินค้าปัจจุบัน
 ที่มา: คณะผู้วิจัย, ธันวาคม 2555

การจัดสินค้า

- ควรจำแนกประเภทการใช้งานของสินค้า และจัดเรียงสินค้าเป็นกลุ่มๆ ตามการใช้งานเป็นหมวดย่อย
- จัดเรียงสินค้าและจัดแสงไฟให้มีความสว่างพอเหมาะกับการจัดแสดงสินค้า
- จัดวางสินค้าให้น่าสนใจมากขึ้น เช่น ผ้ามีลายสามารถวางแผ่ให้เห็นลายชัดเจน

ภาพที่ 6.3 ตัวอย่างการออกแบบร้านใหม่
ที่มา: คณะผู้วิจัย, ธันวาคม 2555

การใช้แสงเพื่อสร้าง
ความโดดเด่นให้สินค้า

แสงแดดจัด ทำลายสีและเนื้อผ้า ทำให้สินค้า
เสียหายและไม่สร้างบรรยากาศที่ดีในการเลือกชมสินค้า
แนะนำ : ควรติดผ้าม่านเพื่อกันแสงในฝั่งที่รับแสงแดดตรง

อุปกรณ์แสดงสินค้า
ควรเป็นรูปแบบเดียวกัน
หรือถ้าแตกต่างกันก็ควร
ทำให้ชัดเจนและ
ดูแลให้อยู่ในสภาพ
สมบูรณ์อยู่เสมอ

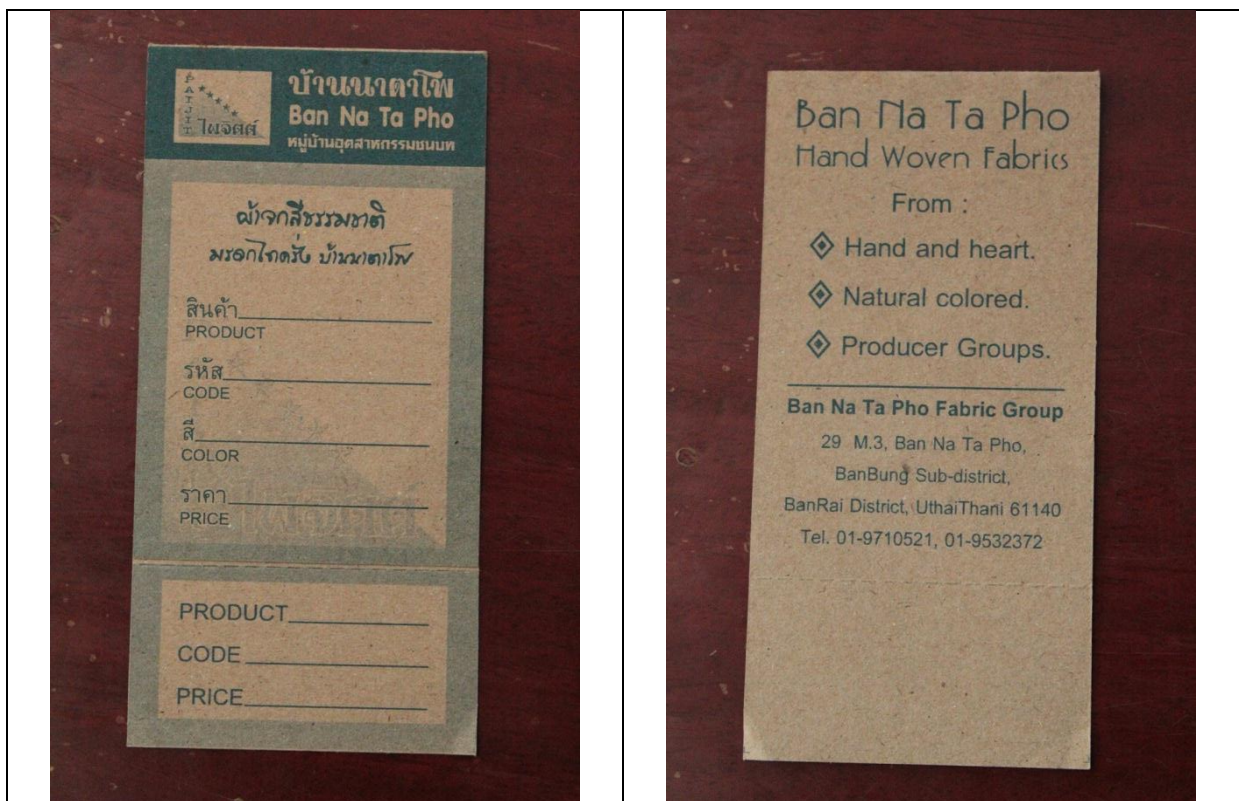
ภาพที่ 6.4 ตัวอย่างการออกแบบจัดวางสินค้า
ที่มา: คณะผู้วิจัย, ธันวาคม 2555

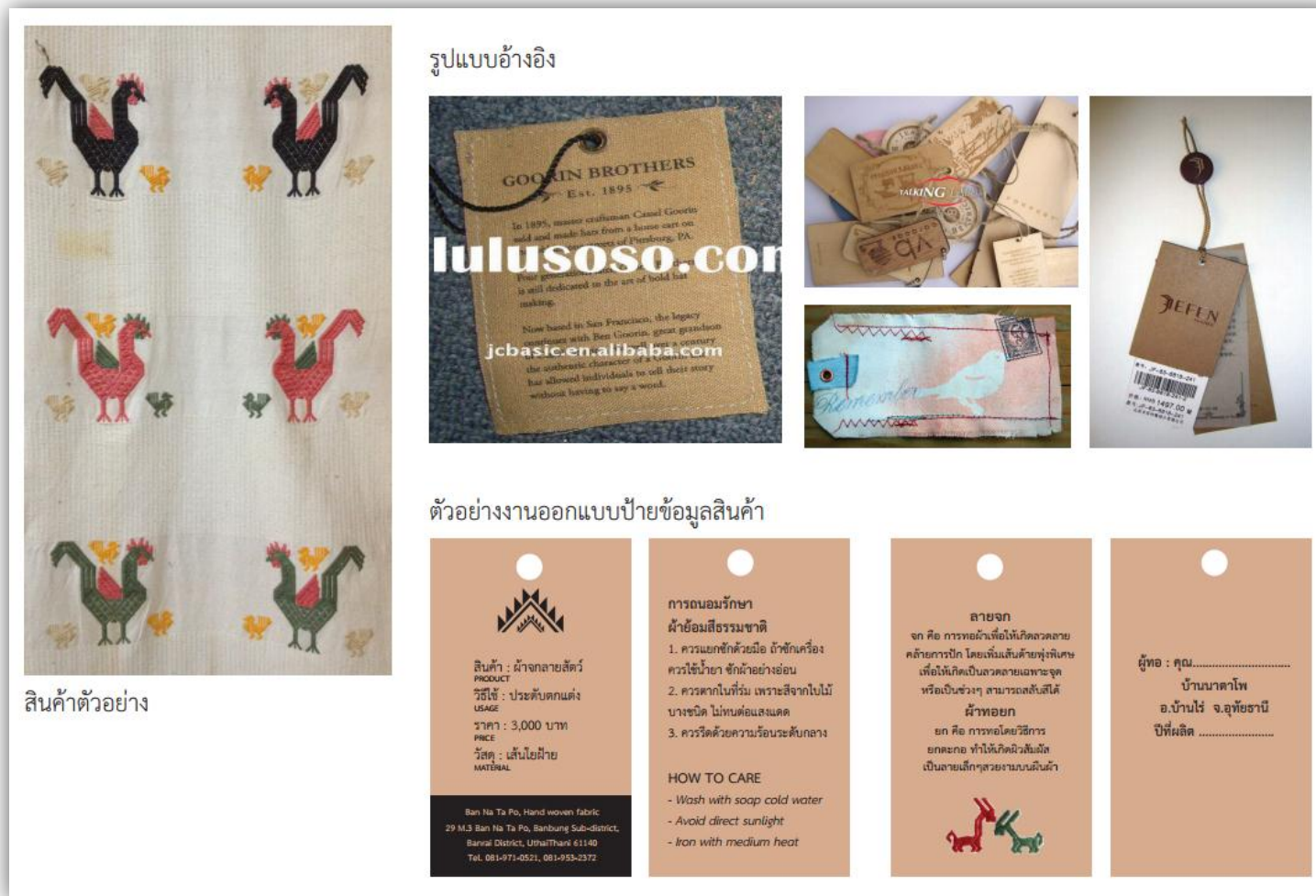
ภาพที่ 6.4 ตัวอย่างการออกแบบตกแต่งร้าน
ที่มา: คณะผู้วิจัย, ธันวาคม 2555

6.3.2 TAG ติดสินค้า

จากการลงพื้นที่วิจัย พบว่าบ้านไร่นาตาโพ มีความพร้อมด้านความเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดทำ Tag ติดสินค้า มีการทำโลโก้ แต่สินค้าหลายชิ้นไม่ได้ติด โดยคุณอำไพ สารรัตน์ ให้เหตุผลว่า สินค้าที่จัดแสดงที่ศูนย์ เป็นสินค้าที่มีชิ้นเดียว บางครั้งเมื่อสินค้ามาลง ยังไม่ทันได้ติด ก็มีคนมาซื้อไป และสินค้าทุกชิ้นไม่บรรจุลงแพคเกจเนื่องจากเป็นผ้าทอที่มีราคาแพง การที่ลูกค้าจะซื้อไปก็ต้องเชคผ้า ว่าเรียบร้อยหรือไม่ จึงเป็นการสะดวกกว่า แต่สิ่งหนึ่งที่ทีมวิจัยสังเกตเห็นคือ สินค้าที่มีราคาค่อนข้างสูง หากนักท่องเที่ยวที่ไม่รู้จักเข้ามาจะไม่ทราบถึงมูลค่าของสินค้า จึงได้มีการออกแบบ Tag ติดสินค้าขึ้นมาใหม่ เพื่อแสดงถึงกรรมวิธีและบอกว่าผ้าแต่ละผืนมีเอกลักษณ์อย่างไร โดยยังคงรูปแบบเดิมไว้

ภาพที่ 6.6 ภาพตัวอย่าง TAG ติดสินค้าเดิม
ที่มา: คณะผู้วิจัย, ธันวาคม 2555

รูปแบบอ้างอิง

สินค้าตัวอย่าง

ตัวอย่างงานออกแบบป้ายข้อมูลสินค้า

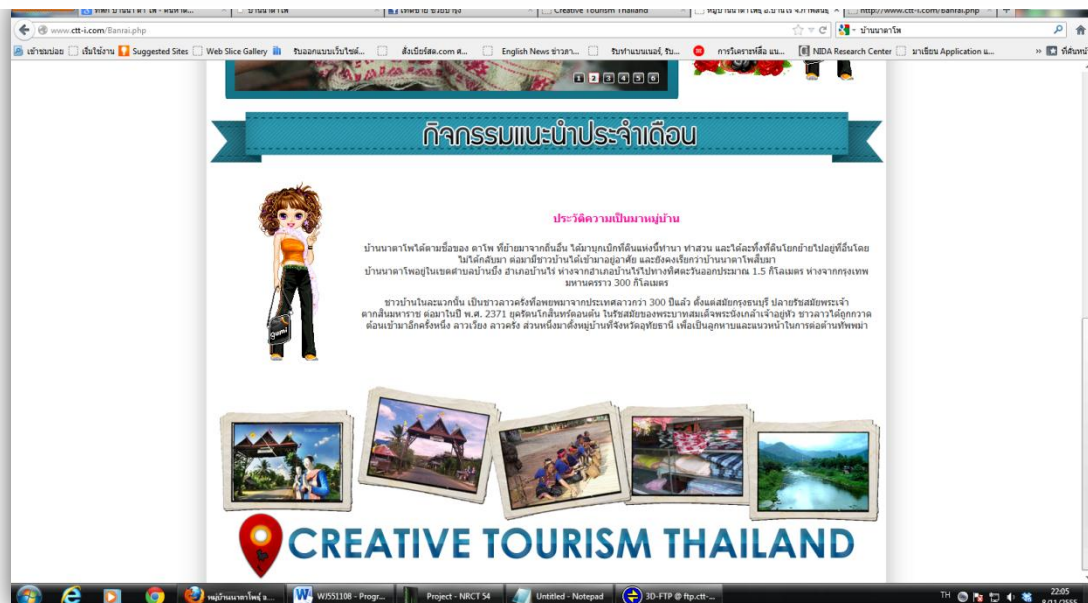
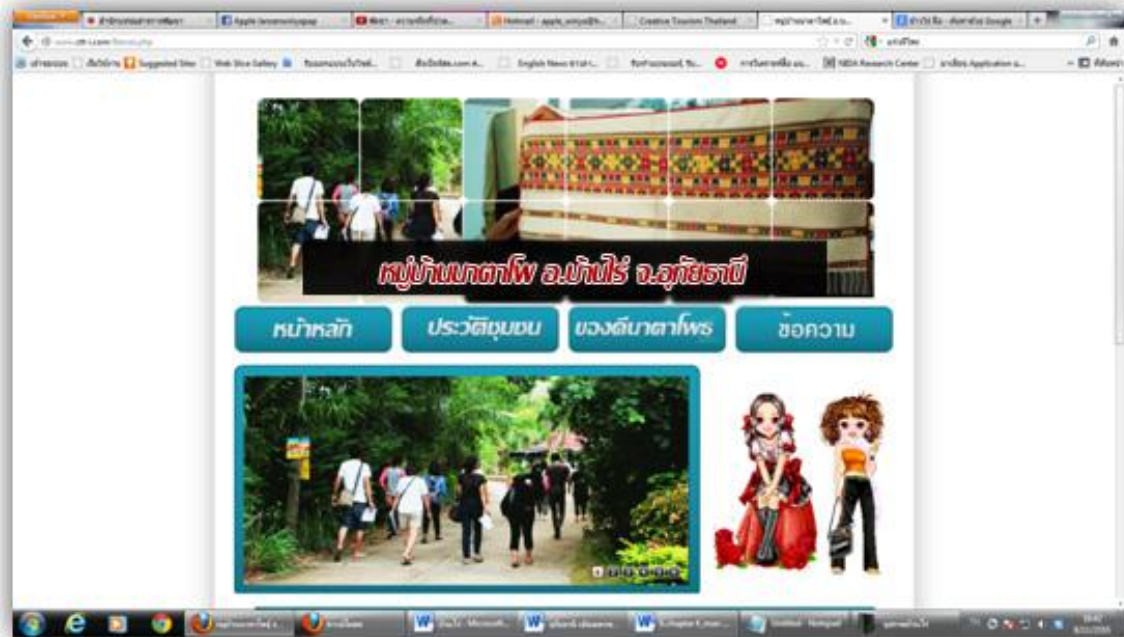
ภาพที่ 6.7 ตัวอย่างการออกแบบ TAG สินค้าใหม่
ที่มา: คณะผู้วิจัย, ธันวาคม 2555

ภาพที่ 6.8 ตัวอย่างการออกแบบ TAG ใหม่ เพิ่มรายละเอียด ให้ลูกค้าเห็นมูลค่า เป็นคู่มือการใช้ผ้า และบอกรายละเอียดของผู้ทอ
ที่มา: คณะผู้วิจัย, ธันวาคม 2555

6.3.3 เว็บไซต์เพื่อการประชาสัมพันธ์

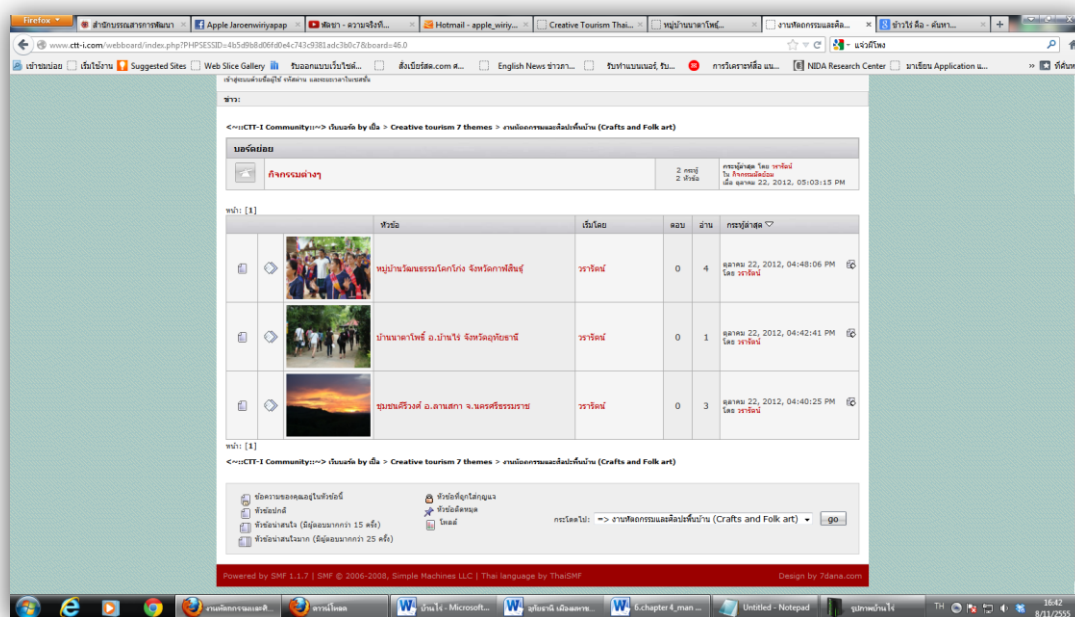
ก่อนการลงพื้นที่วิจัย พบว่า การเข้าถึงแหล่งข้อมูลของชุมชนนาตาโพ เข้าถึงได้ยาก นอกจากจะเป็นเฉพาะกลุ่มที่จะมาเพื่อซื้อผ้าทอโดยตรง ดังนั้นการจัดทำสื่อออนไลน์จึงเป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่ให้ชุมชนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายมากขึ้น

ภาพที่ 6.9 ตัวอย่างเว็บไซต์เพื่อการประชาสัมพันธ์
ที่มา: คณะผู้วิจัย, ธันวาคม 2555

อีกทั้งยังมีการจัดให้มีการออกแบบเว็บบอร์ดเพื่อ REVIEW การเดินทางกับนักท่องเที่ยวให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวมีปฏิสัมพันธ์กัน

- 1) เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสาร ถามตอบ หรือประกาศข่าวสารต่างๆ
- 2) เป็น web2.0 ที่ผู้ใช้สามารถโต้ตอบกันได้โดยการแสดงความคิดเห็น
- 3) ผู้ใช้หน้า homepage สามารถนำไปเป็นแหล่งที่สื่อสารหรือประกาศข่าวได้

ภาพที่ 6.10 ตัวอย่างเว็บบอร์ดเพื่อ REVIEW การเดินทางกับนักท่องเที่ยวให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวมีปฏิสัมพันธ์กัน

ที่มา: คณะผู้วิจัย, ธันวาคม 2555